

POSTANOWIENIE

Dnia 18 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania S. Sp. z o.o. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddziałowi w Warszawie
z udziałem zainteresowanego S.1 Spółka z o.o. w W. i ubezpieczonego K. H. o
podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 września 2024 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 29 września 2023 r., sygn. akt III AUa 2009/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
III Oddziału w Warszawie na rzecz S. sp. z o.o. z siedzibą w W. i
S.1 sp. z o.o. z siedzibą w W. po 240 (dwieście czterdzieści)
złotych z odsetkami z art. 98 § 1¹ Kodeksu postępowania
cywilnego tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 29 września 2023 r. oddalił
apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w Warszawie od wyroku
Sądu Okręgowego w Warszawie z 18 maja 2022 r., mocą którego zmieniono
decyzję organu rentowego z dnia 15 września 2020 r. w ten sposób, że stwierdzono,

że zainteresowany K. H. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek S. sp. z o.o. z siedzibą w W. z tytułu umowy o pracę zawartej z S.1 sp. z o.o. z siedzibą w W. w okresie od 5 lipca 2016 r. do 5 marca 2019 r.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej organ rentowy, zaskarżając orzeczenie w całości, podniósł zarzuty naruszenia:

1) prawa procesowego, to jest: art. 327¹ § 1 k.p.c., przez brak wskazania w uzasadnieniu przyczyn nieuwzględnienia argumentacji oraz dowodów powołanych przez organ rentowy oraz art. 232 w związku z art. 477 k.p.c., przez wydanie orzeczenia bez przeprowadzenia merytorycznej kontroli decyzji wydanej przez organ rentowy;

2) prawa materialnego, to jest: art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c., przez błędną wykładnię polegającą na ustaleniu, że to na organie rentowym ciążył obowiązek udowodnienia prawidłowości zaskarżonej decyzji; art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 22 § 1 k.p., przez uznanie, że pracodawcą dla ubezpieczonych jest spółka S.1 Sp. z o.o., mimo że właścicielem S.1 Sp. z o.o. jest odwołująca się spółka; art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego niezastosowanie, mimo że z załączonych do sprawy akt rentowych wynika, że w przedmiotowej sprawie doszło do tzw. przebicia zasłony korporacyjnej.

Mając na uwadze powyższe, organ rentowy wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania odwołującej się spółki, a także o zasądzenie od odwołującej się spółki na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność wniesionej skargi wobec zaakcentowanych przyczyn, a mianowicie, że to podmiot niezgadzający się z treścią decyzji powinien przedstawić argumentację i dowody, ponieważ to ten podmiot, z twierdzeń przedstawionych w odwołaniu, wywodzi skutki prawne dla niego korzystne. Sąd powinien poddać

decyzję organu kontroli merytorycznej, a zatem zbadać czy organ rentowy prawidłowo zastosował przepisy prawa przy ustalonym stanie faktycznym, co w przedmiotowej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy faktycznie nastąpiło tzw. przebicie zasłony korporacyjnej prowadzące do obejścia przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, to jest art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się spółka oraz zainteresowana S.1 sp. z o.o. wniosły o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a także o zasądzenie od organu rentowego na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Skarga kasacyjna jako szczególny środek zaskarżenia służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, że w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego (postanowienia Sądu Najwyższego z: 24 października 2023 r., I USK 318/22, LEX nr 3617530; 16 kwietnia 2024 r., II USK 330/23, LEX nr 3714336; 22 maja 2024 r., II USK 240/23, LEX nr 3735929). Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że istnieje publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność

postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nawiązując do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z: 16 stycznia 2024 r., I PSK 111/23, LEX nr 3656870; 5 września 2024 r., I CSK 4343/22, LEX nr 3752828). Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (postanowienia Sądu Najwyższego z: 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; M. Manowska (w:) A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-477¹⁶, Warszawa 2022, art. 398⁹; T. Ereciński (w:) J. Gudowski, K. Weitz, T. Ereciński, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, Warszawa 2016, art. 398⁹) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2023 r., II USK 271/22, LEX nr 3592104; J. Gudowski, art. 191¹ (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Orzecznictwo. Piśmiennictwo. Tom II, Warszawa 2024). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, to jest podlegającą uwzględnieniu (postanowienia

Sądu Najwyższego z: 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777; 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695; 7 lutego 2024 r., II USK 490/22, LEX nr 3668542). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (postanowienia Sądu Najwyższego z: 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638; 14 listopada 2023 r., I PSK 13/23, LEX nr 3624388; 29 sierpnia 2024 r., I CSK 2020/24, LEX nr 3751108).

Odnosząc się do twierdzenia skarżącego o oczywistej zasadności skargi, należy zaznaczyć, że kwestia kwalifikacji prawnej umów zawieranych przez S. sp. z o.o. z siedzibą w W. z pracownikami S.1 sp. z o.o. z siedzibą w W. była już kilkakrotnie analizowana przez Sąd Najwyższy. W sytuacji, gdy Sąd Najwyższy udzielił już jednoznacznych odpowiedzi co do danej kwestii prawnej, a nie ujawniły się nowe nieznane wcześniej okoliczności mające wpływ na wynik wykładni, nie ma potrzeby przyjmowania do merytorycznego rozpoznania kolejnych skarg kasacyjnych pochodzących od tego samego podmiotu, opartych na tych samych podstawach i formułujących te same wątpliwości interpretacyjne. Przyjęcie kolejnych podobnych skarg kasacyjnych do rozpoznania nie będzie służyć dalszemu rozwojowi orzecznictwa (sprawy o sygn. akt: II USK 189/23, II USK 192/23, USK 194/23, USK 197/23, USK 209/23, USK 219/23, USK 220/23, USK 118/24, USK 121/24, USK 216/24, USK 224/24).

Aprobuując stanowisko przyjęte przez Sąd Najwyższy w postanowieniach z: 20 lutego 2024 r., II USK 336/23, LEX nr 3687155; 12 marca 2024 r., II USK 43/23, LEX nr 3692831; 20 marca 2024 r., II USK 192/23, LEX nr 3695248; 10 kwietnia 2024 r., II USK 189/23, LEX nr 3703607; 11 kwietnia 2024 r., II USK 154/23, LEX nr 3703679; 24 kwietnia 2024 r., II USK 194/23, LEX nr 3708638; 20 sierpnia 2024 r., II USK 209/23, LEX nr 3748023, wydanych w sprawach między tymi samymi stronami (płatnikiem składek i organem rentowym) w analogicznym przedmiotowo sporze, warto podkreślić, że strona skarżąca, wnioskując o przyjęcie skargi do rozpoznania, w istocie zmierza do podważenia ustalonego przez Sady orzekające stanu faktycznego sprawy, co usuwa się spod kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Sąd Najwyższy jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi

oraz oceną materiału dowodowego dokonany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (wyroki Sądu Najwyższego z: 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681; 17 kwietnia 2023 r., II CSKP 1036/22, LEX nr 3574990; postanowienia Sądu Najwyższego z: 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574; 29 sierpnia 2024 r., I CSK 2020/24, LEX nr 3751108). Z poczynionych przez Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych wynika natomiast wiążąco (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), że ubezpieczony w spornym okresie pozostawał w stosunku pracy z S.1 sp. z o.o., nie zaś – jak twierdził organ rentowy – z S. sp. z o.o., z którą to spółką zainteresowany równolegle pozostawał w cywilnoprawnym stosunku umowy zlecenia. Sąd Apelacyjny uznał, że organ rentowy nie zakwestionował tak sformalizowanych stosunków prawnych między stronami, w szczególności nie przedstawił okoliczności, z których wynikałoby, że K. H. w rzeczywistości świadczył pracę w ramach stosunku pracy na rzecz S. sp. z o.o., nie zaś na rzecz S.1 sp. z o.o. Organ rentowy nie przedstawił żadnych dowodów na potwierdzenie tezy, na której oparto zaskarżoną decyzję, że pracodawcą dla ubezpieczonego był S. sp. z o.o., ograniczył się wyłącznie do przedłożenia na płycie CD bardzo obszernych akt kontroli, nie wskazując przy tym o przeprowadzenie dowodu, z których dokumentów znajdujących się na płycie wnosi. W ocenie Sądu *meriti* zgromadzony w sprawie przez organ rentowy materiał dowodowy nie dawał podstaw do podzielenia wniosku organu rentowego co do prawidłowego ustalenia pracodawcy zobowiązanego do uiszczenia składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne w odniesieniu do ubezpieczonego. Zasadnie Sąd Okręgowy stwierdził, że w realiach niniejszej sprawy nie doszło do ziszczenia się przesłanek pozwalających na zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w sposób wynikający z rozstrzygnięcia skarżonej decyzji, a także nie było podstaw do zastosowania art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej. To bowiem na organie rentowym spoczywał obowiązek wykazania, że strony ustaliły między sobą stosunki prawne w sposób spreczny z prawem, bądź zmierzający do obejścia przepisów regulujących podstawę wymiaru na ubezpieczenia społeczne, których to okoliczności nie udowodnił.

Podnoszone we wniosku przez skarżącego, zarzuty dotyczące zasad dowodzenia w postępowaniu cywilnym i rozkładu ciężaru dowodów w postępowaniu cywilnym z zakresu ubezpieczeń społecznych nie mogą znaleźć

uzasadnienia. Reguły rozkładu ciężaru dowodu w procesie cywilnym są jasno uregulowane w art. 6 k.c. zgodnie z którym ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Sąd Najwyższy w wyroku z 9 listopada 2021 r. (I USKP 57/21, OSNP 2022 nr 10, poz. 101) stwierdził, że wyrażonej w art. 6 k.c. reguły, rozkładu ciężaru dowodu, nie można rozumieć w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, obowiązek dowodzenia wszelkich faktów o zasadniczym dla rozstrzygnięcia sporu znaczeniu spoczywa na stronie powodowej (w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych - na osobie odwołującej się od decyzji organu rentowego). Jeżeli jedna ze stron wykazała wystąpienie faktów przemawiających za słusnością jej stanowiska, to wówczas na drugiej stronie procesu spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności podważających ten wniosek (wyroki Sądu Najwyższego z: 12 maja 2011 r., I PK 228/10, LEX nr 896458; 10 czerwca 2013 r., LEX nr 1341274; 19 grudnia 2013 r., II PK 70/13, LEX nr 1424850; A. Tyc, Rozdział 1 Ogólna charakterystyka ciężaru dowodu i pojęć z nim związanych (w:) Ciężar dowodu w prawie pracy. Studium na tle prawnoporównawczym, Warszawa 2016). Wskazuje się na trzy grupy faktów podlegających dowodzeniu w procesie: fakty sporne między stronami; fakty budzące wątpliwości sądu; fakty, za pomocą których można obalić domniemania prawne (J. Jaśkiewicz, Poznanie faktów w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2013, s. 158).

W procesie cywilnym ciężar dowodu obejmuje wymaganie dostarczenia sądowi dowodów potwierdzających przytoczone przez stronę fakty pod rygorem przegrania procesu (art. 232 zdanie pierwsze k.p.c.). Zasada przewidziana w tym przepisie dotyczy negatywnych skutków związanych z nieudowodnieniem przez stronę faktów, z których wywodzi ona korzystne dla siebie skutki prawne (w ten sposób przepis postępowania przekłada się również na aspekt materialnoprawny rozkładu ciężaru dowodu). W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych specyfika postępowania dowodowego ma szerszy wymiar. W sprawach o świadczenia (takie jak emerytura, renta z tytułu niezdolności do pracy, jednorazowe odszkodowanie) ciężar udowodnienia przesłanek uprawniających do świadczenia spoczywa na odwołującym się (ubezpieczonym).

Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych toczy się generalnie według zasady kontradyktoryjnego postępowania, a w nim o rodzaju i zakresie roszczenia decyduje odwołujący się. Ciężar udowodnienia twierdzeń spoczywa na tej stronie, która je zgłasza (art. 232 zdanie pierwsze k.p.c.). Przyjmuje się w związku z tym, że przedstawienie przez stronę dowodu w celu wykazania określonych twierdzeń o faktach, z których wywodzi korzystne dla siebie skutki, nie jest jej prawem czy obowiązkiem procesowym, lecz ciężarem procesowym, wynikającym i zagwarantowanym przepisami prawa, przede wszystkim w jej własnym interesie. To interes strony, jakim jest wygranie procesu, nakazuje jej podjąć wszelkie możliwe czynności procesowe w celu udowodnienia faktów, z których wywodzi korzystne skutki prawne. Sąd rozstrzyga sprawę według właściwego prawa materialnego na podstawie koniecznych ustaleń faktycznych uzyskanych dzięki zebranych dowodom. Na te ustalenia składają się dowody, które przedstawiają w pierwszej kolejności same strony, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 232 k.p.c. Nieprzedstawienie dowodów może mieć dla strony negatywny skutek w postaci przegrania procesu. W orzecnictwie Sądu Najwyższego nie budzi zatem wątpliwości, że w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych rozkład ciężaru dowodów będzie zależał od rodzaju decyzji. Jeżeli jest to decyzja, w której organ zmienia sytuację prawną ubezpieczonego, to ten organ powinien wykazać uzasadniające ją przesłanki faktyczne (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2024 r., II USK 179/23). Już w wyroku Sądu Najwyższego z 15 lutego 2007 r. (I UK 269/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 78) wyjaśniono bowiem, że na organie rentowym, który przyjął zgłoszenie do ubezpieczenia pracowniczego i nie kwestionował tytułu tego zgłoszenia oraz przyjmował składki, spoczywa ciężar dowodu, że strony umowy o pracę złożyły fikcyjne oświadczenia woli. Wydanie decyzji przez organ rentowy w postępowaniu administracyjnym nie zwalnia go zatem od udowodnienia przed sądem podstawy faktycznej decyzji, zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu wynikającą z art. 6 k.c. (wyroki Sądu Najwyższego z: 9 grudnia 2008 r., I UK 151/08, LEX nr 518057; 7 stycznia 2010 r., II UK 148/09, LEX nr 577847; 17 stycznia 2024 r., III USKP 56/22, LEX nr 3656917).

Wobec niewykazania przez skarżącego zasadności przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto zgodnie z art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1, § 1¹, § 3, art. 99 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tj. Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

R.G.